

Затверджено рішенням
XIII чергової Конференції ВАКС
від 13 лютого 2013 р.

**ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ
УПРАВЛІННЯ, ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА РОЗКРИТТЯ
ІНФОРМАЦІЇ КРЕДИТНИМИ СПІЛКАМИ-ЧЛЕНАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК
НА РИНКУ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ**

Кредитні спілки - члени Всеукраїнської асоціації кредитних спілок (далі – ВАКС),

- беручи до уваги багаторічний досвід розвитку кредитних спілок в Україні;
- виходячи з потреб всебічного забезпечення прав та інтересів членів кредитних спілок;
- дбаючи про повноцінний подальший розвиток організаційно цілісної, демократично керованої, фінансово стабільної, ринково ефективної та соціально відповідальної системи кредитної кооперації в Україні;
- шануючи споконвічні кооперативні традиції української нації;
- сповідуючи устремління до найширшого запровадження у діяльності кредитних спілок України визначених Всесвітньою радою кредитних спілок (WOCCU) міжнародних кооперативних принципів та найкращої світової практики;
- усвідомлюючи необхідність забезпечення для громадян України можливості якісної ідентифікації кредитних спілок, що діють прозоро, стабільно та ефективно, з поміж інших кредитних спілок та фінансових установ України;
- маючи на меті консолідувати організаційний, інтелектуальний та фінансовий потенціал кредитних спілок задля досягнення спільної мети,

визнали Професійний стандарт управління, внутрішнього контролю та розкриття інформації кредитними спілками – членами ВАКС в якості комплексу принципів та критеріїв, яким в економічних, соціальних та суспільних умовах сучасної України має відповідати кредитна спілка, що ідентифікується як класична кооперативна кредитна установа.

та проголосили Професійний стандарт управління, внутрішнього контролю та розкриття інформації кредитними спілками – членами ВАКС внутрішнім стандартом ВАКС, якому у повному обсязі має відповідати діяльність кредитної спілки – члена ВАКС.

1. Загальні положення

1.1. Професійний стандарт управління, внутрішнього контролю та розкриття інформації кредитними спілками – членами ВАКС (далі – Стандарт) є внутрішнім документом ВАКС, що має на меті встановлення вимог спрямованих на підвищення довіри та ефективної взаємодії між кредитними спілками - членами ВАКС, а також на підвищення довіри до кредитних спілок - членів ВАКС з боку їх членів, а також потенційних членів, та складається із:

- 1) Стандартів організації діяльності члена ВАКС;
- 2) Стандартів організації контролю за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС;
- 3) Стандартів формування та діяльності виборних органів управління члена ВАКС;
- 4) Стандартів лояльності та відповідальності посадових осіб членів ВАКС;

- 5) Стандартів трудових відносин членів ВАКС з працівниками;
- 6) Стандартів розкриття інформації та прозорості члена ВАКС.

1.2. Мета діяльності члена ВАКС полягає у максимізації добробуту членів кредитної спілки шляхом здійснення ефективного взаємного кредитування членів учасника ВАКС.

1.3. Кожна кредитна спілка – член ВАКС зобов'язана забезпечити дотримання Стандарту всіма його органами управління та контролю, службовими (посадовими) особами, а також працівниками під час провадження діяльності на ринку кредитної кооперації.

1.4. Члени ВАКС погоджуються на поступове включення до внутрішніх документів кредитної спілки положень Стандарту.

2. Стандарти організації діяльності члена ВАКС

2.1. Моніторинг фінансового стану та підтримання фінансової стабільності передбачає:

- збір, узагальнення, обробка звітності членів ВАКС з боку ВАКС;
- аналіз звітності та вироблення рекомендацій членам ВАКС щодо оптимізації їх фінансової політики;
- вироблення, супроводження та, у разі необхідності, адміністрування програм фінансового оздоровлення або організаційної реструктуризації членів ВАКС;
- аналіз макроекономічної та монетарної ситуації і поточної ринкової кон'юнктури з метою вироблення рекомендацій членам ВАКС щодо своєчасного коригування їх ринкової позиції, ведення збалансованої політики в сфері фінансового управління та випереджуючого вжиття антикризових заходів.

2.2. Добросесне управління та внутрішній контроль передбачає:

- розробку та запровадження типових внутрішніх положень, процедур та форм документів, а також методичних рекомендацій по застосуванню сучасних управлінських технологій у діяльності членів ВАКС;
- запровадження спеціальних навчальних та консалтингових програм для членів органів управління членів ВАКС;
- проведення дистанційної юридичної та фінансової експертизи внутрішніх документів членів ВАКС в сфері управління та внутрішнього контролю;
- здійснення виїзного моніторингу за дотриманням вимог законодавства та внутрішніх документів у діяльності кредитних спілок (фінансовий, юридичний, кредитний, управлінський аудит);
- проведення широких просвітницьких кампаній з метою інформування членів кредитних спілок про їх права та обов'язки в сфері управління та внутрішнього контролю.

2.3. Чесна реклама про чесні послуги передбачає:

- запровадження експертизи рекламних та інформаційних матеріалів членів ВАКС на їх відповідність вимогам законодавства про фінансові послуги та захист прав споживачів, а також внутрішнім документам членів ВАКС;
- розробку примірного положення про фінансові послуги та примірних договорів з надання фінансових послуг, а також забезпечення оперативного консультативного супроводження членів ВАКС з метою адаптації та доповнення примірних документів з врахуванням специфіки діяльності окремої кредитної спілки;
- проведення дистанційної юридичної та фінансової експертизи внутрішніх документів членів ВАКС в сфері надання фінансових послуг з метою забезпечення їх повної відповідності законодавству про фінансові послуги та захист прав споживачів;

- проведення широких просвітницьких кампаній з метою інформування членів кредитних спілок про їх права та обов'язки в сфері користування фінансовими послугами, що надаються членами ВАКС.

2.4. Добросовісне розкриття інформації та якісний незалежний аудит передбачає:

- розробку та запровадження стандарту добросовісного розкриття інформації, включаючи розкриття інформації в режимі публічних рейтингів;
- здійснення моніторингу стану розкриття інформації членам кредитної спілки у визначених законодавством випадках;
- запровадження централізованого оприлюднення річної фінансової звітності членами ВАКС;
- проведення широких просвітницьких кампаній з метою інформування членів кредитних спілок про їх права та існуючі можливості в сфері отримання інформації про діяльність члена ВАКС;
- запровадження системи акредитації при ВАКС аудиторів, що спеціалізуються на наданні відповідних послуг членам ВАКС, та забезпечення моніторингу якості та об'єктивності надання таких послуг.

2.5. Захист прав та фінансова просвіта членів передбачає:

- утворення та/або акредитація при ВАКС третейського суду, що спеціалізуватимуться на розгляді спорів між кредитними спілками та їх членами, а також імплементація відповідних положень у договори з надання фінансових послуг членам кредитних спілок (крім спорів, що не підвідомчі третейським судам);
- утворення та підтримка діяльності «гарячої лінії» (телефон, електронна пошта, ресурс на сайті), «віртуальної юридичної клініки», довідкових Інтернет-ресурсів, спеціалізованих на наданні адресної інформації для членів кредитних спілок;
- запровадження періодичного видання для членів кредитних спілок та реалізація спеціальної видавничої програми;
- запровадження спеціальних навчальних програм для членів кредитних спілок з метою підвищення рівня їх економічної грамотності та фінансової освіченості в рамках реалізації проекту «Фінансова просвіта»;
- проведення інформаційної кампанії з метою підвищення поінформованості населення про економічну суть існуючих на ринку пропозицій з боку кредитних спілок та їх конкурентів.

3. Стандарти організації контролю за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС

3.1. З метою захисту прав та законних інтересів членів кредитної спілки член ВАКС має забезпечити комплексний, незалежний, об'єктивний та професійний контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки. Діюча у члена ВАКС система контролю за його фінансово-господарською діяльністю має сприяти:

- збереженню та раціональному використанню фінансових і матеріальних ресурсів члена ВАКС;
- забезпеченню точності та повноти бухгалтерських записів;
- підтриманню прозорості та достовірності фінансових звітів;
- запобіганню та викриттю фальсифікацій та помилок;
- забезпеченню стабільного та ефективного функціонування кредитної спілки.

3.2. Контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки повинен здійснюватися як через залучення незалежної аудиторської фірми, так і через механізми внутрішнього контролю, зокрема:

- ревізійна комісія;
- служба внутрішнього аудиту.

3.3. Система внутрішнього контролю члена ВАКС має забезпечити здійснення стратегічного, оперативного та поточного контролю за його фінансово-господарською діяльністю:

- ревізійна комісія повинна здійснювати оперативний контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки шляхом проведення планових та позапланових перевірок.
- служба внутрішнього аудиту (внутрішній аудитор) повинна здійснювати поточний контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки.

3.4. Ревізійна комісія здійснює оперативний контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки шляхом проведення планових та позапланових перевірок;

Планові перевірки мають проводитися ревізійною комісією за підсумками фінансово-господарської діяльності члена ВАКС за рік з метою подання загальним зборам членів кредитної спілки висновків за річними звітами та балансами.

Позапланові перевірки повинні проводитися ревізійною комісією за власною ініціативою, за рішенням загальних зборів членів кредитної спілки, за рішенням спостережної ради та на вимогу членів кредитної спілки, які у сукупності складають понад 10 відсотками.

При здійсненні покладених на неї повноважень ревізійна комісія зобов'язана вимагати позачергового скликання загальних зборів членів кредитної спілки у разі:

- виникнення загрози суттєвим інтересам члена ВАКС;
- виявлення зловживань, вчинених посадовими особами органів управління члена ВАКС;

В інших випадках, визначених законодавством.

3.5. Служба внутрішнього аудиту (внутрішній аудитор) члена ВАКС має здійснювати поточний контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки, зокрема, відповідати за своєчасне виявлення та запобігання відхиленням, які перешкоджають законному та ефективному використанню майна та коштів члена ВАКС.

До компетенції служби внутрішнього аудиту повинні належати повноваження щодо:

- контролю за організацією та функціонуванням системи бухгалтерського обліку;
- контролю за відповідністю даних бухгалтерського обліку фактичній наявності активів, їх належним збереженням;
- експертизи фінансової та операційної діяльності;
- підготовки оглядів діяльності члена ВАКС та розробки рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

3.6. Член ВАКС має проводити щорічну аудиторську перевірку публічної бухгалтерської звітності, обліку та іншої інформації стосовно своєї фінансово-господарської діяльності. З метою забезпечення належної якості та об'єктивності аудиторська перевірка повинна проводитись згідно з міжнародними стандартами аудиту, встановленими Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC).

3.7. Незалежність контролю. Особи, які здійснюють контроль за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС, мають бути незалежними від впливу правління (осіб, які входять до його складу) кредитної спілки, інших осіб, які можуть бути заінтересованими у результатах проведення контролю.

1) не надавала одночасно (протягом того ж року) члену ВАКС інші послуги.

Члену ВАКС доцільно проводити ротацію зовнішнього аудитора кожні три роки.

2) незалежності ревізійної комісії члена ВАКС досягається шляхом:

- обрання та відкликання осіб, які входять до складу ревізійної комісії, виключно загальними зборами членів кредитної спілки;
- установа заборони щодо обрання до складу ревізійної комісії осіб, які мають особисті та (або) сімейні стосунки з головним бухгалтером, головою та членами правління кредитної спілки;
- установа заборони щодо обрання до складу ревізійної комісії осіб, які є працівниками кредитної спілки.

3) незалежність працівників служби внутрішнього аудиту (внутрішнього аудитора) повинна забезпечуватися завдяки:

- підпорядковуванню її безпосередньо спостережній раді члена ВАКС;
- призначення та звільнення працівників служби внутрішнього аудиту спостережною радою (голова правління за поданням спостережної ради здійснює оформлення та припинення трудових відносин);
- затвердженням внутрішніх документів, які регулюють порядок формування та діяльності служби внутрішнього аудиту спостережною радою або загальними зборами;
- невиконання працівниками служби внутрішнього аудиту обов'язків, які пов'язані з безпосередньою матеріальною відповідальністю за грошові кошти та матеріальні цінності.

3.8. Професійність контролю. Член ВАКС має забезпечити проведення професійного контролю за його фінансово-господарською діяльністю. Гарантією якісного контролю за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС є професійна компетентність осіб, які його здійснюють.

Спостережна рада повинна забезпечити здійснення зовнішнього аудиту аудиторською фірмою:

- яка має бездоганну ділову репутацію;
- включена до реєстру аудиторів і аудиторських фірм, що мають право здійснювати аудиторські перевірки фінансових установ;
- внесена Аудиторською палатою України до переліку тих, які пройшли контроль системи якості аудиторських послуг;
- не надавала одночасно (протягом того ж року) члену ВАКС інші послуги.

Члену ВАКС доцільно проводити ротацію зовнішнього аудитора кожні три роки.

3.9. Об'єктивність контролю. Член ВАКС має забезпечити проведення фінансово-господарського контролю за його діяльністю чесними і відвертими у підході до виконання своїх обов'язків особами, позбавленими упередженості та суб'єктивного ставлення. З метою забезпечення об'єктивного контролю з боку зовнішнього аудитора спостережна рада члена ВАКС повинна створити належні умови для його роботи, які б виключали можливість тиску на аудитора, ревізійну комісію чи працівників внутрішнього аудиту з боку заінтересованих осіб, та здійснювати контроль за дотриманням зовнішнім аудитором Кодексу професійної етики аудиторів України під час виконання ним своїх обов'язків.

3.10. З метою забезпечення об'єктивного внутрішнього контролю член ВАКС має встановлювати вимоги до кандидатів у члени ревізійної комісії та служби внутрішнього аудиту, які б сприяли обранню (призначенню) до цих органів осіб з бездоганною репутацією. При цьому наявність в особи судимості за злочини проти власності; службові чи господарські злочини є одним із факторів, який негативно впливає на її репутацію. З метою забезпечення високого рівня професійної кваліфікації таких осіб член ВАКС має встановлювати відповідні вимоги на рівні внутрішніх документів. Доцільно, щоб ці особи володіли спеціальними знаннями у галузі бухгалтерського обліку, фінансової звітності та мали необхідний досвід роботи, які б забезпечили можливість якісного виконання ними обов'язків.

3.11. Особи, які здійснюють контроль за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС, повинні звітувати про результати перевірок спостережній раді та/або загальним зборам членів кредитної спілки, зокрема:

- зовнішній аудитор повинен брати участь у загальних зборах членів кредитної спілки з метою надання членам кредитної спілки відповідей на питання стосовно фінансової звітності та аудиторського висновку;

- ревізійна комісія члена ВАКС зобов'язана доповідати про результати проведених нею перевірок загальним зборам членів кредитної спілки та спостережній раді члена ВАКС на найближчому її засіданні, що проводиться після здійснення перевірки ревізійною комісією. Доповідь ревізійної комісії викладається у письмовій формі та має містити інформацію про проведені нею планові, позапланові перевірки та складені за їх підсумками висновки, інформацію про достовірність річного балансу з необхідними поясненнями до нього, а також рекомендації щодо затвердження його загальними зборами. Окрім подання у письмовому вигляді доповідь ревізійної комісії загальним зборам членів кредитної спілки та раді кредитної спілки також викладається головою ревізійної комісії або його заступником в усній формі на загальних зборах членів кредитної спілки та засіданні ради.

3.12. Документи, підготовлені за підсумками проведення контрольних заходів, мають бути негайно передані до спостережної ради та правління члена ВАКС для оперативного розгляду та реагування на результати здійсненого контролю на найближчому засіданні спостережної ради та правління.

3.13. Спостережна рада члена ВАКС зобов'язана оцінювати систему контролю за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки, розробляти та надавати загальним зборам членів кредитної спілки пропозиції щодо її вдосконалення.

4. Стандарти формування та діяльності виборних органів управління члена ВАКС

4.1. Компетенція органів управління та контролю члена ВАКС має бути чітко визначена у Статуті кредитної спілки відповідно до завдань органів кредитної спілки та з урахуванням вимог законодавства. Члену ВАКС доцільно визначати у Статуті перелік повноважень, що належать до виключної компетенції кожного органу (враховуючи виключну компетенцію органів спілки, визначену законодавством).

4.2. Рішення про делегування повноважень одним органом члена ВАКС іншому органу повинні фіксуватись у протоколі відповідного органу з визначенням органу, якому делегуються повноваження, переліку повноважень, що делегуються, та строку делегування. У разі делегування спостережною радою повноважень правлінню вони спільно відповідають за вирішення цих питань перед кредитною спілкою.

4.3. Для забезпечення належного рівня корпоративного управління члена ВАКС, поряд із забезпеченням чіткого та раціонального розподілу повноважень між органами кредитної спілки, важливо досягти розуміння особами, що входять до складу органів члена ВАКС того, що здійснюючи свою діяльність, вони спільно працюють на досягнення мети кредитної спілки, а оцінка діяльності кожного органу залежить від результатів діяльності кредитної спілки в цілому. Тому, для моніторингу належного виконання всіма органами члена ВАКС своїх функцій в кредитній спілці має існувати чітка система підзвітності та контролю, комплексно прописана в Статуті та внутрішніх документах члена ВАКС.

4.4. У забезпеченні ефективної взаємодії між органами кредитної спілки вирішальну роль відіграє своєчасний обмін інформацією, яка необхідна для виконання органами члена ВАКС своїх функцій та прийняття ними відповідних рішень. Обов'язок органів члена ВАКС щодо обміну інформацією повинен бути детально обумовлений у його внутрішніх документах.

4.5. Результати діяльності члена ВАКС залежать від чесного, добросовісного та сумлінного виконання посадовими особами органів кредитної спілки своїх обов'язків. Член ВАКС має створити належні внутрішні механізми для запобігання шахрайському вилученню активів кредитної спілки чи іншим діям з боку посадових осіб, що суперечать інтересам кредитної спілки.

4.6. Стандарти організації роботи спостережної ради члена ВАКС

4.6.1. **Спостережна рада кредитної спілки** забезпечує стратегічне керівництво діяльністю члена ВАКС, контроль за діяльністю правління та захист прав усіх членів кредитної спілки. Ефективне управління повинно передбачати систему звітності спостережної ради перед загальними зборами членів кредитної спілки.

4.6.2. У процесі загального керівництва спостережна рада:

- 1) визначає стратегію діяльності кредитної спілки в межах визначеної цим Стандартом мети діяльності кредитної спілки та законодавства України;
- 2) забезпечує послідовність діяльності члена ВАКС згідно із визначеною стратегією та здійснює постійну перевірку її ефективності;

У процесі контролю за фінансово-господарською діяльністю члена ВАКС спостережна рада повинна здійснювати моніторинг за ходом реалізації Правлінням визначеної стратегії та планів члена ВАКС.

Як орган, який представляє інтереси членів кредитної спілки, спостережна рада повинна забезпечувати реалізацію та захист прав членів кредитної спілки.

4.6.3. Спостережна рада у своїй діяльності повинна керуватися найкращими етичними стандартами та враховувати інтереси заінтересованих осіб. Застосування у діяльності найкращих етичних стандартів свідчить про ефективну довгострокову стратегію розвитку члена ВАКС та цим самим підвищує довіру до нього з боку членів кредитної спілки. Члени ВАКС мають розглядати можливість розробки та запровадження етичних кодексів або стандартів діяльності спостережної ради та її членів. Такі стандарти мають на меті полегшити процес прийняття рішень у складних ситуаціях, коли чіткі правила не передбачені. Як мінімум, етичний кодекс чи стандарти повинні передбачати обмеження або заборону реалізації особистих інтересів, особливо в питаннях укладення договорів з майном кредитної спілки.

4.6.4. Статут кредитної спілки повинен чітко визначати компетенцію спостережної ради, у тому числі перелік повноважень, які відносяться до виключної компетенції спостережної ради.

4.6.5. Чергові засідання спостережної ради повинні проводитись стільки разів, скільки необхідно для належного виконання нею своїх функцій; у будь-якому випадку засідання спостережної ради повинні проводитись не рідше одного разу на 3 місяці.

Порядок скликання та проведення засідань спостережної ради повинен бути закріплений у внутрішніх документах члена ВАКС. У цих документах доцільно передбачити

обов'язок участі у засіданнях спостережної ради членів правління на вимогу спостережної ради, а голови правління в обов'язковому порядку.

4.6.6. Оскільки члени спостережної ради персонально відповідають за рішення, прийняті від імені члена ВАКС, спостережна рада має право використовувати для мети вивчення та аналізу певних аспектів діяльності кредитної спілки послуги фахівців кредитної спілки (юристів, економістів, фінансистів, технологів тощо). Крім того, кредитна спілка повинна передбачити у своїх внутрішніх документах право спостережної ради користуватися за рахунок члена ВАКС професійними послугами зовнішніх консультантів шляхом укладення договорів від імені члена ВАКС про надання таких послуг.

4.6.7. Спостережна рада має забезпечувати проведення щорічної оцінки своєї діяльності в цілому та кожного члена окремо. З цією метою раді доцільно створювати спеціальний комітет, більшість членів якого повинні бути незалежними.

Оцінка діяльності спостережної ради як колективного органу повинна базуватись на об'єктивних та чітких критеріях, що включають результати діяльності члена ВАКС, досягнення довгострокових завдань, ефективність обраної стратегії тощо. Крім оцінки діяльності спостережної ради в цілому, необхідно проводити моніторинг та оцінку діяльності кожного члена спостережної ради, визначати можливості підвищення професійного рівня членів спостережної ради та вживати необхідні для цього заходи. При оцінці діяльності членів спостережної ради доцільно керуватися як мінімум такими критеріями:

- участь у засіданнях;
- рівень підготовки до засідань;
- неупередженість при прийнятті рішень.

4.6.8. За підсумками року спостережна рада повинна звітувати перед загальними зборами членів кредитної спілки про свою діяльність та загальний стан члена ВАКС. Звіт спостережної ради, що надається на розгляд щорічних загальних зборів, повинен містити повну інформацію про стан кредитної спілки, включаючи відомості про:

- господарську діяльність кредитної спілки;
- основні фінансові показники діяльності кредитної спілки за звітний період;
- зміни в організаційній структурі кредитної спілки;
- участь кредитної спілки в об'єднаннях кредитних спілок, об'єднаних кредитних спілках та інших юридичних особах (участь в яких відповідає законодавству);
- плановані напрями діяльності на наступний рік.

4.6.9. Особи, які входять до спостережної ради члена ВАКС повинні обиратися та відкликатися загальними зборами членів кредитної спілки, причому:

- порядок формування спостережної ради повинен передбачати можливість для всіх членів кредитної спілки пропонувати кандидатури до складу ради;
- кандидатури на посади членів спостережної ради доцільно висувати завчасно, до проведення загальних зборів, на яких передбачається обрання членів спостережної ради;
- членам кредитної спілки має заздалегідь надаватись повна інформація стосовно кожного з кандидатів для того, щоб вони мали можливість прийняти виважене рішення;

4.6.10. При обранні членів спостережної ради члена ВАКС голосування має проводитись з використанням бюлетенів (для забезпечення документального підтвердження кількості голосів, наданих за кожного кандидата).

4.6.11. У внутрішніх документах члена ВАКС має бути передбачено право кожного з членів кредитної спілки подавати пропозиції щодо кандидатів у члени спостережної ради.

Пропозиції щодо кандидата у члени спостережної ради повинні подаватись завчасно та містити дату їх подання, дані про особу кандидата.

4.6.12. Перед виборами членів спостережної ради члена ВАКС членам кредитної спілки має надаватись підготовлена інформація про кандидатів, яка повинна, зокрема, містити наступні відомості:

- прізвище, ім'я та по батькові, рік народження;
- дата вступу у члени кредитної спілки;
- освіта та професійна підготовка;
- досвід роботи, у тому числі на керівних посадах;
- останнє місце роботи з зазначенням посади;
- наявність родинних зв'язків з особами, які входять до складу правління, ревізійної комісії, працівниками служби внутрішнього аудиту.

4.6.13. Члени спостережної ради повинні володіти знаннями, кваліфікацією та досвідом, необхідними для виконання своїх обов'язків. Члени спостережної ради повинні мати можливість приділяти роботі у спостережній раді кредитної спілки достатню кількість часу.

4.6.14. Критерії підбору кандидатів у члени спостережної ради повинні визначатись у внутрішніх документах кредитної спілки. При визначенні критеріїв підбору та висуненні особи кандидатом у члени спостережної ради необхідно обов'язково врахувати, що рада повинна складатись з осіб, які володіють необхідними знаннями, навичками та досвідом для виконання своїх функцій. Зважаючи на необхідність здійснення спостережною радою загального керівництва та оцінки результатів контролю за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки, кожна особа, яка висувається на посаду члена спостережної ради, повинна володіти базовими навичками у сфері права, фінансового (економічного) аналізу або набути їх під час перебування на посаді.

4.6.15. Крім кваліфікації та досвіду кандидатів при обранні членів спостережної ради доцільно враховувати й такі фактори як репутація та вік кандидата, наявність потенційного конфлікту інтересів. Для того, щоб ефективно виконувати свої функції, член спостережної ради повинен мати достатню кількість часу, щоб регулярно знайомитися справами члена ВАКС, аналізувати документи, пов'язані з порядком денним засідань спостережної ради, та брати особисту участь у її засіданнях. Кредитна спілка може у своїх внутрішніх документах обмежити кількість інших кредитних спілок чи конкуруючих за видами діяльності з кредитною спілкою фінансових установ, до складу спостережних (наглядових) рад яких може входити член спостережної ради члена ВАКС.

4.6.16. Члени спостережної ради повинні мати доступ до повної, достовірної та своєчасної інформації для прийняття виважених рішень.

Забезпечення спостережної ради члена ВАКС необхідною інформацією є однією з вирішальних передумов належного виконання нею своїх функцій. Право спостережної ради на доступ до інформації, а також обов'язок органів члена ВАКС щодо надання інформації спостережній раді повинні бути детально обумовлені у внутрішніх документах кредитної спілки.

Забезпечення необхідної інформаційної бази для здійснення спостережною радою своїх функцій є спільним завданням правління (щодо обов'язку надання інформації) та спостережної ради (щодо обов'язку збору інформації). У разі ненадання правлінням необхідної інформації чи надання неповної інформації, члени спостережної ради зобов'язані вимагати від виконавчого органу надання такої інформації у повному обсязі. Члени

спостережної ради повинні мати можливість ставити запитання, з'ясовувати та уточнювати незрозумілі питання і отримувати відповіді на них від правління.

4.6.17. Члени спостережної ради повинні виконувати свої обов'язки особисто і не можуть передавати свої повноваження іншим особам. Членство у спостережній раді безпосередньо пов'язане з особою самого члена ради. Професійні та особисті якості члена спостережної ради є важливою передумовою ефективного виконання ним своїх функцій та одним з критеріїв його обрання на цю посаду. Крім того, кожен член спостережної ради несе особисту відповідальність перед членами кредитної спілки за свої рішення. Зважаючи на це, передача членом спостережної ради своїх повноважень іншій особі є неправомірною.

4.6.18. З метою ефективного організаційного та інформаційного забезпечення діяльності органів члена ВАКС, належного інформування членів кредитної спілки та заінтересованих осіб члену ВАКС, з кількістю членів більше ___ осіб¹, доцільно **запровадити посаду корпоративного секретаря.**

Основними завданнями корпоративного секретаря є:

- забезпечення підготовки та проведення загальних зборів членів кредитної спілки, засідань спостережної ради та правління;
- забезпечення надання своєчасної та достовірної інформації про члена ВАКС органам управління та/або контролю, а також членам кредитної спілки;
- зберігання документів члена ВАКС, включаючи архів члена ВАКС;
- забезпечення зв'язку з членами кредитної спілки, у тому числі роз'яснення членам кредитної спілки їх прав, розгляд звернень членів кредитної спілки щодо порушення їх прав;
- надання органам члена ВАКС висновків та розробка пропозицій щодо приведення внутрішніх документів кредитної спілки у відповідність до принципів корпоративного управління та/або законодавства.

З метою встановлення у члена ВАКС прозорого документообігу та чіткого дотримання порядку організації діяльності органів кредитної спілки до повноважень корпоративного секретаря доцільно віднести функції секретаря загальних зборів членів кредитної спілки, спостережної ради та правління.

Корпоративний секретар має володіти необхідними для виконання своїх завдань знаннями, бездоганною репутацією, а також користуватися довірою з боку членів кредитної спілки.

4.7. Стандарти організації роботи правління члена ВАКС.

4.7.1. **Правління здійснює керівництво поточною діяльністю члена ВАКС.** Правління підзвітне спостережній раді та загальним зборам членів кредитної спілки. Завдання правління кредитної спілки полягає у здійсненні керівництва поточною діяльністю кредитної спілки, що передбачає його відповідальність за реалізацію мети, стратегії та політики члена ВАКС.

4.7.2. Правління розробляє та передає на затвердження спостережній раді проекти річного бюджету та стратегії діяльності члена ВАКС, самостійно розробляє і затверджує поточні плани та оперативні завдання члена ВАКС і забезпечує їх реалізацію.

Правління має брати участь у розробці річного бюджету та стратегії кредитної спілки, оскільки саме воно володіє усією необхідною інформацією про кредитну спілку, її ресурси і саме правління буде у підсумку відповідати за їх реалізацію. У процесі розробки річного

¹ Знаходиться на розгляді правління ВАКС

бюджету та стратегії правління має тісно співпрацювати із спостережною радою, яка відповідає за остаточне ухвалення цих документів.

4.7.3. Під час здійснення управлінням поточної діяльності члена ВАКС правління має самостійно, в межах, визначених законодавством та внутрішніми документами кредитної спілки повноважень, приймати рішення, вчиняти правочини (в тому числі – укладати договори) та здійснювати інші дії від імені члена ВАКС, спрямовані на досягнення мети діяльності кредитної спілки. Здійснюючи контроль за діяльністю правління, спостережна рада не повинна втручатися у поточну діяльність кредитної спілки (крім випадків, встановлених законом).

4.7.4. Правління члена ВАКС має забезпечувати відповідність діяльності кредитної спілки вимогам законодавства, рішенням загальних зборів та спостережної ради. Не рідше одного разу на рік на чергових загальних зборах членів кредитної спілки правління має звітувати членам кредитної спілки про свою діяльність.

Наряду із забезпеченням відповідності діяльності члена ВАКС вимогам законодавства, рішенням загальних зборів та спостережної ради правління має здійснювати поточне управління діяльністю кредитної спілки відповідно до загальновизнаних стандартів управління, до яких належать такі:

- всі заходи правління повинні регулюватися принципами економічної доцільності та спрямовуватись на підвищення конкурентоспроможності члена ВАКС;
- здійснюючи власні заходи, правління має усвідомлювати соціальну відповідальність за діяльність кредитної спілки.

4.7.5. Особи, які входять до складу правління мають володіти знаннями, кваліфікацією та досвідом, необхідними для належного виконання ними своїх функцій.

До складу правління повинні обиратись особи, які володіють високими професійними якостями та кваліфікацією, необхідними для здійснення поточної діяльності кредитної спілки. Конкретні вимоги до кандидатів на посади голови та членів правління визначаються спостережною радою.

Порядок формування та функціонування правління доцільно детально врегулювати у внутрішніх документах кредитної спілки.

4.7.6. Розмір та форма винагороди осіб, які входять до складу правління визначаються спостережною радою. Розмір винагороди осіб, які входять до складу правління має бути співвідносним з результатами діяльності члена ВАКС, виходячи з його довгострокових інтересів. Інформація про індивідуальний або сукупний розмір та форму винагороди осіб, які входять до складу правління має оприлюднюватися у річному звіті.

При визначенні політики щодо оплати праці членів виконавчого органу потрібно обов'язково враховувати, що оплата праці є одним із основних засобів, за допомогою яких члени виконавчого органу отримують стимул до якісного виконання своїх обов'язків.

4.7.7. На вимогу спостережної ради, але не рідше одного разу на три місяці, правління має подавати спостережній раді у письмовій формі звіт про фінансово-господарський стан кредитної спілки та хід виконання планів та завдань. Крім цього, правління зобов'язане своєчасно надавати членам спостережної ради на їх вимогу повну та достовірну інформацію, необхідну для належного виконання спостережною радою своїх функцій. За підсумками року правління має звітувати перед загальними зборами членів кредитної спілки про свою діяльність та загальний стан кредитної спілки.

4.7.8. Звіти, підготовлені у письмовій формі, та всі документи, пов'язані з ними, слід передавати членам спостережної ради принаймні за тиждень до чергового засідання для того, щоб члени спостережної ради могли ознайомитися з документами та дати їм належну оцінку.

4.7.9. Правління має негайно та у повному обсязі інформувати спостережну раду про надзвичайні події, інформація, що надається раді правлінням, повинна бути повною та достовірною.

4.7.10. Звіт правління загальним зборам членів кредитної спілки має включати інформацію, яка надасть можливість членам кредитної спілки детально обговорити та критично оцінити стратегію, ризики, напрями діяльності та фінансові результати діяльності члена ВАКС.

4.7.11. Оцінка діяльності правління члена ВАКС в цілому та окремих його членів повинна здійснюватися спостережною радою на регулярній основі. Об'єктивним критерієм оцінки діяльності правління є показники фінансово-господарської діяльності члена ВАКС та його успіх у реалізації визначеної мети та стратегії. Під час оцінки діяльності членів правління повинен враховуватись індивідуальний внесок кожного члена в діяльність кредитної спілки, його управлінські здібності, лояльність до кредитної спілки тощо. Критерії оцінки діяльності правління мають визначатися спостережною радою.

Оцінка діяльності правління та його членів має проводитись щороку, але на практиці спостережна рада має давати свою оцінку діяльності правління постійно під час своїх засідань.

Значні недоліки в роботі та помилки при виконанні своїх обов'язків повинні бути підставою для притягнення до відповідальності осіб, які входять до складу правління члена ВАКС.

5. Стандарти лояльності та відповідальності посадових осіб членів ВАКС

5.1. **Посадові особи органів члена ВАКС** повинні добросовісно та розумно діяти в найкращих інтересах кредитної спілки.

Обов'язок добросовісно та розумно діяти в найкращих інтересах кредитної спілки передбачає, що посадові особи органів члена ВАКС повинні під час виконання своїх функцій, визначених законодавством та внутрішніми документами кредитної спілки, виявляти турботливість та обачність, які, як правило, очікуються від людини, яка приймає виважені рішення, в аналогічній ситуації.

Обов'язок діяти в найкращих інтересах кредитної спілки передбачає, що посадові особи органів члена ВАКС повинні використовувати свої повноваження та можливості, пов'язані зі займаними ними посадами, виключно в інтересах кредитної спілки.

5.2. Посадові особи органів члена ВАКС не повинні здійснювати дії, які суперечать чи не відповідають інтересам кредитної спілки. Зокрема, посадові особи не мають права отримувати будь-яку винагороду (прямо чи опосередковано) за здійснення ними впливу на ухвалення рішень органами кредитної спілки, використовувати у власних інтересах чи інтересах третіх осіб майно кредитної спілки, розкривати інформацію з обмеженим доступом особам, які не мають на це права тощо.

5.3. Здійснюючи свої функції, посадові особи органів члена ВАКС зобов'язані діяти тільки в межах наданих їм повноважень та, представляючи кредитну спілку перед третіми

особами, поводитися так, щоб не зашкодити власній діловій репутації, діловій репутації інших посадових осіб члена ВАКС та кредитній спілці в цілому.

5.4. Посадові особи органів члена ВАКС повинні розкривати інформацію про наявність у них конфлікту інтересів стосовно будь-якого рішення (правочину) кредитної спілки. Внутрішні документи кредитної спілки повинні передбачати відповідний порядок прийняття рішень (вчинення правочинів), стосовно яких у посадових осіб органів кредитної спілки існує конфлікт інтересів. Такий порядок повинен щонайменше передбачати:

1) особа, в якій є конфлікт інтересів, повинна своєчасно повідомити про це спостережну раду;

2) рішення має бути ухвалено більшістю членів спостережної ради;

3) особа, в якій є конфлікт інтересів, не може брати участі ні в обговоренні, ні в голосуванні стосовно прийняття рішення;

4) правочини, стосовно яких у посадових осіб органів кредитної спілки існує конфлікт інтересів, повинні укладатись на справедливих умовах та за справедливими цінами.

5.5. Посадові особи органів члена ВАКС не повинні використовувати у власних інтересах ділові можливості кредитної спілки. Під діловими можливостями кредитної спілки маються на увазі будь-які ділові зв'язки члена ВАКС, всі належні члену ВАКС майнові та немайнові права, ділові пропозиції члену ВАКС від третіх осіб.

5.6. Протягом перебування на посаді посадові особи органів члена ВАКС не повинні засновувати або брати участь у юридичних особах (бути власниками або співвласниками), які конкурують з кредитною спілкою, та будь-яким іншим чином конкурувати з кредитною спілкою. Особи, які входять до складу правління члена ВАКС не повинні поєднувати роботу в кредитній спілці з будь-якою господарською діяльністю, крім випадків схвалення такої діяльності спостережною радою.

5.7. Політика члена ВАКС стосовно надання кредитів посадовим особам органів кредитної спілки повинна бути чітко визначена у внутрішніх документах кредитної спілки. Рішення про надання кредитів посадовим особам кредитної спілки повинні прийматись спостережною радою.

5.8. Посадові особи члена ВАКС повинні відшкодувати збитки, завдані кредитній спілці внаслідок невиконання або неналежного виконання ними свого обов'язку діяти добросовісно та розумно в найкращих інтересах кредитної спілки. Відповідні положення про відповідальність посадових осіб повинні передбачатися цивільно-правовими або трудовими договорами, що укладаються між кредитною спілкою та посадовими особами.

При з'ясуванні кожного спірного випадку члену ВАКС потрібно враховувати правила нормального господарського ризику при прийнятті відповідальних рішень. З метою уникнення надмірної перестороги з боку посадових осіб органів кредитної спілки вчиняти відповідальні дії члену ВАКС доцільно розглянути можливість страхування відповідальності посадових осіб кредитної спілки.

5.9. Посадові (службові) особи будь-якого члена ВАКС зобов'язаний вимагати від усіх працівників члена ВАКС, щоб вони:

- керувалися у процесі трудової діяльності найвищими нормами ділового спілкування;
- підтримували ділову репутацію та імідж члена ВАКС та/або самої ВАКС;
- забезпечували нерозголошення отриманої від членів кредитних спілок інформації;
- ніколи не вступали у відносини з третіми особами, якщо це може завдати шкоду інтересам члена кредитної спілки;

6. Стандарти трудових відносин членів ВАКС з працівниками

6.1. Члени ВАКС повинні сприяти активній участі своїх працівників у процесі корпоративного управління в кредитній спілці та підвищенню їх заінтересованості в ефективній діяльності члена ВАКС. З метою підвищення заінтересованості працівників в ефективній діяльності члена ВАКС останній може передбачати, зокрема, прийняття органами кредитної спілки рішень з певних питань за погодженням з представниками трудового колективу, інформування працівників про прийняті членом ВАКС рішення, що можуть зачіпати їх інтереси, участь представників трудового колективу у роботі спостережної ради з правом дорадчого голосу.

6.2. Працівники членів ВАКС або їх представницькі органи (профспілки та/або ради трудового колективу) повинні мати можливість доводити до відома загальних зборів та/або спостережної ради будь-які занепокоєння щодо протиправних та/або неетичних дій правління та/або окремих посадових осіб органів управління члена ВАКС. При цьому таке інформування не повинно призводити до дискримінаційних та/або дисциплінарних переслідувань зазначених працівників або їх представницьких органів.

6.3. Член ВАКС повинен забезпечити належні умови та охорону праці працівників, а також забезпечити рівень оплати праці, який відповідає виконаній роботі та стимулює працівників.

6.4. Усі працівники члена ВАКС зобов'язані в процесі трудової діяльності підтримувати корпоративну культуру, вести себе коректно та не допускати порушень визнаних норм ділового спілкування.

6.5. Член ВАКС не може користуватися інформацією про іншого члена ВАКС, яка могла б бути отримана ним від працівника, що раніше працював у останнього.

7. Стандарти розкриття інформації та прозорість члена ВАКС

7.1. Розкриття інформації про кредитні спілки є необхідною передумовою довіри до неї з боку членів кредитної спілки, осіб, які бажають стати членами кредитної спілки та контрагентами спілки за договорами.

Член ВАКС має своєчасно та доступними засобами розкривати повну і достовірну інформацію з усіх суттєвих питань, що стосуються кредитної спілки з метою надання можливості користувачам інформації (членам кредитної спілки, кредиторам тощо) приймати виважені рішення. Режим розкриття інформації має ключове значення для поінформованої реалізації членами кредитної спілки свого права участі у загальних зборах членів кредитної спілки.

7.2. Інформація, що розкривається членом ВАКС, повинна бути суттєвою та повною.

Суттєвою вважається інформація, відсутність або неправильне відображення якої може вплинути на прийняття рішень користувачами цієї інформації. Виходячи з цього, член ВАКС зобов'язаний при визначенні суттєвої інформації враховувати інтереси та потреби користувачів інформації та, не обмежуючись вимогами законодавства, розкривати більш детальну інформацію, яка є важливою і може суттєво вплинути на прийняття користувачами зважених рішень.

Інформація, що розкривається членом ВАКС, має бути повною, тобто містити всі дані про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, які можуть вплинути на рішення, що

приймаються на її основі. При розкритті інформації кредитна спілка не повинна обмежуватися лише фактичними відомостями, а й розкривати обґрунтовані прогнози стосовно майбутніх результатів господарської діяльності та фінансового стану.

7.3. Член ВАКС має забезпечувати рівний доступ до інформації, що розкривається, включаючи її обсяг, зміст, форму та час надання.

7.4. Член ВАКС має використовувати зручні для користувачів засоби поширення інформації, які забезпечують рівний, своєчасний та непов'язаний зі значними витратами доступ до інформації.

З метою оприлюднення інформації член ВАКС має використовувати різноманітні засоби поширення інформації, у тому числі друковані видання та інші засоби масової інформації, поширення інформації інформаційні агентства, безпосереднє надання інформації заінтересованим особам як на їх запити, так і за власною ініціативою.

Член ВАКС має також використовувати сучасні засоби оприлюднення та поширення інформації, в тому числі через мережу Інтернет. На власному веб-сайті у мережі Інтернет кредитна спілка має оперативно розміщувати, зокрема, річні та квартальні звіти, аудиторські висновки, інформацію, що стосується загальних зборів членів кредитної спілки.

7.5. Член ВАКС має забезпечувати можливість доступу до інформації при мінімальних затратах користувачів. У разі стягнення плати з користувачів за надання інформації розмір її не повинен перевищувати витрат на підготовку копій документів та їх пересилання користувачеві поштою. Порядок надання інформації за плату повинен бути встановлений у внутрішніх документах кредитної спілки.

7.6. Член ВАКС має мати чітко визначену інформаційну політику, спрямовану на розкриття інформації шляхом її донесення до відома всіх заінтересованих в отриманні інформації осіб в обсязі, необхідному для прийняття зважених рішень, інформаційну політику члена ВАКС доцільно визначати з врахуванням потреб кредитної спілки та її членів у захисті інформації з обмеженим доступом.

7.7. Загальні засади інформаційної політики члена ВАКС повинні бути закріплені у внутрішніх документах кредитної спілки, які підлягають затвердженню спостережною радою або загальними зборами членів кредитної спілки.

Інформаційна політика члена ВАКС має регулювати ключові питання розкриття інформації, у тому числі:

- обсяг інформації, що підлягає розкриттю;
- порядок розкриття інформації (порядок надання інформації на запит заінтересованих осіб);
- обмеження щодо розкриття інформації, в тому числі порядок визначення переліку відомостей, що становлять інформацію з обмеженим доступом, їх збереження та доступ до них;
- обсяг повноважень органів кредитної спілки щодо підготовки, розкриття, збереження інформації та контролю за реалізацію інформаційної політики члена ВАКС.

7.8. Спостережна рада має бути гарантом існування у кредитній спілці ефективної системи розкриття інформації та нести відповідальність за розкриття повної та достовірної інформації про члена ВАКС.

Правління має відповідати за реалізацію інформаційної політики члена ВАКС.

Кредитна спілка має призначити особу, відповідальну за організацію процесу розкриття інформації, до повноважень якої повинні бути віднесені функції щодо забезпечення доступу

до відкритої інформації. Ці функції доцільно покласти на корпоративного секретаря члена ВАКС (за наявності).

8. Контроль за додержанням Стандарту

8.1. Член ВАКС зобов'язаний забезпечити контроль за додержання цього Стандарту його органами управління, службовими (посадовими) особами та працівниками.

8.2. Уповноважений орган ВАКС здійснює контроль за виконанням цього Стандарту під час здійснення перевірки, що проводиться у відповідності до Правил проведення перевірок членів ВАКС, затверджених Конференцією членів ВАКС.

8.3. У разі виявлення в ході перевірки члена ВАКС фактів недотримання цього Стандарту до члена ВАКС можуть бути застосовані санкції передбачені внутрішніми документами ВАКС.

9. Прикінцеві положення

9.1. Пропагування та запровадження цього Стандарту членів ВАКС проголошується основною метою діяльності ВАКС в найближчі п'ять років.

9.2. Цей Стандарт є відкритим для приєднання всіма кредитними спілками, що поділяють принципи і критерії діяльності, визначені у цьому Стандарті, та бажають впроваджувати ідеї цього Стандарту в своїй діяльності.

9.3. ВАКС заявляє про свою готовність до співпраці із всіма заінтересованими партнерами з метою досягнення мети цього Стандарту.

9.4. Цей Стандарт є еволюційним за характером і буде вдосконалюватися з урахуванням розвитку законодавства про кредитні спілки.